

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Predstavitev nove Direktive o kakovosti zraka in obveznosti za občine

Špela Žohar

Ljubljana, 27. maj 2025

Zelenimo jutri.

Revizija Direktive o kakovosti zunanjega zraka

Začela veljati 10. 12. 2024.

Rok za prenos je 2 leti.

- Združitev Direktive 2008/50/ES o kakovosti zunanjega zraka in Direktive 2004/107/ES o arzeniu, kadmiju, živem srebru, niklju in policikličnih aromatskih ogljikovodikih v zunanjem zraku v [Direktivo \(EU\) 2024/2881 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo \(prenovitev\)](#).
- Koncentracije: PM_{2,5}, PM₁₀, dušikov dioksid, žveplov dioksid, benzen, ogljikov monoksid, svinec, arzen, kadmij, nikelj, benzo(a)piren, prizemni ozon.
- Novo: ultrafini delci, črni ogljik in elementarni ogljik, amoniak in oksidativni potencial delcev
- Strožji standardi kakovosti zraka stopijo v veljavo 1. 1. 2030, vendar je treba ukrepati že prej - kažipoti!
- EK pregleda standarde kakovosti zraka do 31. 12. 2030, nato pa vsaj vsakih pet let ali pogosteje.
- EP želi, da se z letom 2035 standardi kakovosti zraka popolnoma uskladijo s Smernicami SZO.

Onesnaževalo	Interval povprečenja	SZO (WHO) 2005 smernice	SZO (WHO) 2021 smernice*	Direktiva o kakovosti zraka**	Število dovoljenih preseganj	Do 1.januarja 2030	Število dovoljenih preseganj
PM _{2,5} [mikrog/m ³]	Letno	10	5	20 (25)	-	10	-
	24-ur	25	15	-	-	25	18
PM ₁₀ [mikrog/m ³]	Letno	20	15	40	-	20	-
	24-ur	50	45	50	35	45	18
O ₃ [mikrog/m ³]	Vrhunec sezone	-	60	-			
	8-ur					100 (dolgoročno)	
	8-ur	100	100	120	25 dni povprečno v 3 letih	120	18 dni povprečno v 3 letih
NO ₂ [mikrog/m ³]	Letno	40	10	40	-	20	-
	24-ur	-	25	-	-	50	18
	1-ura	200	200	200	18	200	1
SO ₂ [mikrog/m ³]	24-ur	20	40	125	3	50	18
	10-minut	500	500	-			
	1-ura	-	-	350	24	350	1
CO [milig/m ³]	24-ur	-	-	10 mg/m ³ (maks. dnevno 8-urno p.)		10 mg/m ³ (maks. dnevno 8-urno p.)	
	24-ur	-	4 mg/m ³	-	-	4 mg/m ³	
	8-ur	10	10	-			
	1-ura	35	35	-			
	15-minut	100	100	-			
Benzen	Letno			5	-	3,4	
Benzo(a)pyren [nanog/m ³]	Letno	0.12 ng/m (RL)		1		1,0	

Revizija Direktive o kakovosti zunanjega zraka

- ❖ Odlog rokov za doseganje skladnosti

- ❖ Odlog rokov za doseganje skladnosti bo mogoč za onesnaževala **PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂, benzen, benzo(a)piren**. Država članica mora zaprositi EK za odlog najpozneje do 31. 1. 2029. EK presodi ali so razlogi za odlog upravičeni.
- ❖ Odlog do 1. 1. 2040 - utemeljeno z disperzijskimi značilnostmi za posamezno lokacijo, orografskimi mejnimi pogoji, neugodnimi podnebnimi razmerami, čezmejnimi prispevki, ali kadar je potrebno zmanjšanje mogoče doseči le z nadomestitvijo znatnega dela obstoječih sistemov ogrevanja gospodinjstev, ki so vir onesnaževanja, ki povzroča preseganje.
- ❖ Odlog do 1. 1. 2035 (+2 leti) - če je utemeljeno s projekcijami, da tudi z ukrepi iz kažipota ne bo mogoče doseči do roka.
- ❖ Pogoji za odlog je **sprejet kažipot** najkasneje do 31. 12. 2028.

Revizija Direktive o kakovosti zunanjega zraka

- ❖ Kažipoti za kakovost zraka
- ❖ Načrti za kakovost zraka

KAŽIPOTI

Pred 2030

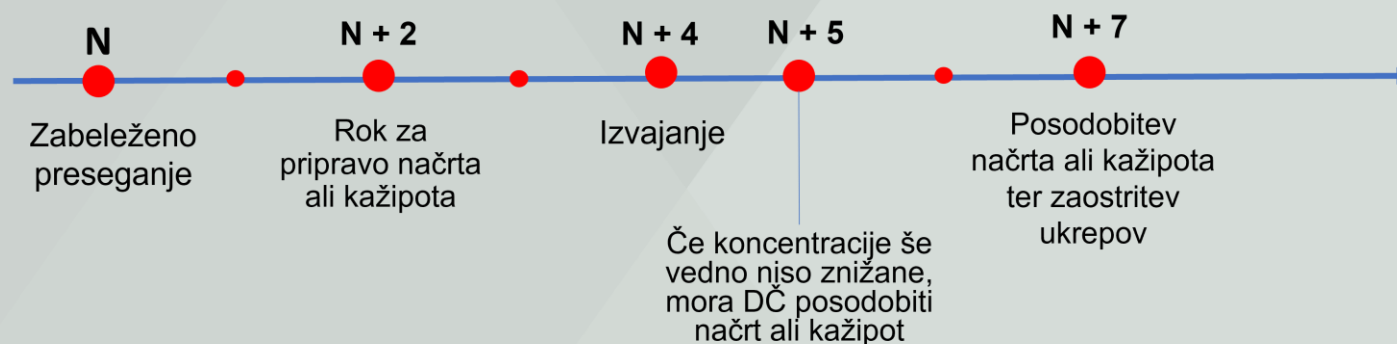
Kadar so od 1.1.2026 do 31.12.2029 v coni ali teritorialni enoti ravni onesnaževal nad katero koli mejno vrednostjo ali ciljno vrednostjo, ki jo je treba doseči do 1.1.2030.

NAČRTI

Po 2030

Za izpolnjevanje mejnih vrednosti, ciljnih vrednosti ali obveznosti zmanjšanja povprečne izpostavljenosti, ko so te presežene.

- ❖ Določajo politike in ukrepe.
- ❖ Lahko naslavlja več onesnaževal hkrati.

Naloge in pristojnosti občin

Zakon o lokalni samoupravi

Zakon o varstvu okolja (ZVO-2)

- 21. člen Zakona o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo) ([ZLS-UPB2](#)):

Občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev opravlja zlasti naslednje naloge:

...– skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja;...

- 75. člen (program varstva okolja občine) Zakona o varstvu okolja ([ZVO-2](#)):

(1) Program varstva okolja in operativne programe za svoje območje sprejme mestna občina, lahko pa tudi občina ali širša samoupravna lokalna skupnost, ob smiselni uporabi določb 72., 73. in 74. člena tega zakona.

- 59. člen (degradirano okolje) Zakona o varstvu okolja ([ZVO-2](#)):

(1) Vlada del okolja ali posamezno območje s predpisom določi kot degradirano okolje, če je na podlagi meril iz prvega odstavka 57. člena tega zakona razvrščeno v razred ali stopnjo največje obremenjenosti, ali kadar gre za okoljska bremena, ki niso zajeta v poglavju VII. tega zakona, ki ureja odgovornost za preprečevanje in sanacijo okoljske škode, ali kadar obstaja tveganje, da bo raven onesnaževal presegla eno ali več alarmnih vrednosti, predpisanih na podlagi prvega odstavka 56. člena tega zakona, ter v sodelovanju z občino, na območju katere je degradirano območje, določi program ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja ali njegovih delov na tem območju. Če degradirano okolje obsega območje več občin, lahko pri določitvi programa sodelujejo tudi njihove zveze ali združenja.

Naloge in pristojnosti občin

ZVO-3 bo nekoliko spremenil način priprave lokalnih ukrepov za kakovost zraka.

- Lokalni načrt
- Lokalni kažipot

78. člen (načrti za kakovost zunanjega zraka)

(2) **Občina s predpisom sprejme lokalni načrt za izboljšanje kakovosti zunanjega zraka** iz svoje pristojnosti po predhodnem soglasju Vlade, kadar na območju v njenem upravljanju ravni posameznih onesnaževal v zunanjem zraku presežejo mejno ali ciljno vrednost iz predpisa ali kadar obveznost zmanjšanja povprečne izpostavljenosti iz tega predpisa ni dosežena. Lokalni načrt za izboljšanje kakovosti zunanjega zraka mora biti skladen z državnim načrtom.

(3) Lokalni načrt za izboljšanje kakovosti zunanjega zraka iz prejšnjega odstavka **lahko sprejme občina skupaj z občinami, ki mejijo na njeno ozemlje.**

(4) Načrti za izboljšanje kakovosti zunanjega zraka iz prvega in drugega odstavka tega člena vsebujejo zlasti: ...

(5) **Ministrstvo** nemudoma po ugotovljenem preseganju standardov kakovosti zunanjega zraka **obvesti občino** o ugotovljenem preseganju.

(6) **Najkasneje 12 mesecev** po prejemu obvestila iz prejšnjega odstavka, občina ministrstvu pošlje predlog lokalnega načrta za izboljšanje kakovosti zunanjega zraka.

(7) **Ministrstvo preveri skladnost načrta** ter v roku 60 dni predlaga Vladi, da izda soglasje ali pa občini s sklepom naloži, glede česa je treba načrt popraviti.

(8) Ko ministrstvo na podlagi monitoringa stanja zunanjega zraka oceni, da ni več tveganja za preseganje standardov kakovosti zunanjega zraka, predlaga občini, da razveljavi predpis iz drugega odstavka tega člena.

(10) **Občina sprejme lokalni kažipot za kakovost zunanjega zraka**, ki je lokalni načrt za kakovost zunanjega zraka, sprejet pred rokom za doseganje mejnih in ciljnih vrednosti iz predpisa iz prvega odstavka 30. člena tega zakona ali z namenom odloga roka za doseganje skladnosti.

(11) Za vsebino, postopek sprejemanja in prenehanja državnega kažipota in lokalnega kažipota se uporabljajo določbe tega člena, ki se nanašajo na državni načrt in lokalni načrt.

(12) Vlada predpiše podrobnejšo vsebino načrtov iz prvega in drugega odstavka tega člena ter način ugotavljanja presegevanja iz petega odstavka tega člena.

Revizija Direktive o kakovosti zunanjega zraka

Informacije, ki jih je treba vključiti v
načrte in kažipote za kakovost zraka
za izboljšanje kakovosti zunanjega
zraka (Priloga VIII)

Okvirni seznam ukrepov za zmanjšanje onesnaženosti zraka:

- zmanjšanje emisij iz nepremičnih virov z zagotovitvijo, da se majhni in srednje veliki nepremični viri izgorevanja, ki onesnažujejo okolje (vključno z biomaso), opremijo z napravami za nadzor emisij ali se zamenjajo ter da se izboljša energijska učinkovitost zgradb;
- zagotovitev, da se v malih, srednjih in velikih nepremičnih ter premičnih virih daje prednost uporabi goriv, ki povzročajo manj emisij;
- zmanjšanje emisij z uporabo brezemisijских in nizkoemisijских vozil;
- omejitev emisij zaradi prometa prek urbanističnega načrtovanja in upravljanja prometa;
- spodbujanje modalnega prehoda na aktivno mobilnost in oblike prometa, ki manj onesnažujejo okolje (npr. hoja, kolesarjenje, javni prevoz ali železnica);
- ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti zraka iz industrijskih virov;
- urepi za zmanjšanje emisij iz kmetijstva;
- ukrepi za zaščito zdravja otrok ali drugega občutljivega prebivalstva in ranljivih skupin;
- ukrepi za spodbujanje sprememb obnašanja;
- ...

Ukrepi za zmanjšanje emisij onesnaževal zraka iz malih kurilnih naprav

- Z upoštevanjem nasvetov o:
 - nakupu ustrezne in preverjene kurilne naprave,
 - pravilnem kurjenju,
 - uporabi kakovostnega goriva,
 - vzdrževanju in rednimi letnimi pregledi kurilnih napravzrak onesnažujemo manj in s tem manj škodujemo zdravju.
- V malih kurilnih napravah ne smemo kuriti odpadkov kot so npr. plastika, obdelan les, oblačila in drugi odpadki, les pa mora biti pravilno sušen (med 10 % - 20 % vlage).
- Pomemben ukrep predstavljajo **subvencije Eko sklada**, ki so namenjene zamenjavi zastarelih malih kurilnih naprav na lesno biomaso in omogočajo prehod na nove učinkovitejše naprave ali na druge energente za ogrevanje. Za prejemnike redne denarne pomoči znaša subvencija tudi do 100 % naložbe.
- Stare kurilne naprave namreč porabijo več goriva (lesa) več kot nove.

Tudi nove male kurilne naprave za ogrevanje na trdno biomaso onesnažujejo zrak

Tudi nove individualne male kurilne naprave za ogrevanje na trdno biomaso nesorazmerno bolj onesnažujejo okolje v primerjavi z večino drugih načinov ogrevanja, npr. toplotne črpalke, daljinsko ogrevanje, ipd..

Z zamenjavo zastarelih naprav za ogrevanje z modernimi napravami na lesno biomaso se izkoristek naprave izboljša in masa emisij onesnaževal res zmanjša, kljub temu pa bo izgorevanje lesne biomase tudi v novih napravah še naprej eden od glavnih virov onesnaževanja zraka.

Raziskave kažejo: **Nove kurilne naprave na lesno biomaso emitirajo sicer manjšo masno koncentracijo delcev, vendar pa emitirajo višjo številčno koncentracijo delcev kot stare kurilne naprave, kar je negativno iz vidika varovanja zdravja ljudi.**

Revizija Direktive o kakovosti zunanjega zraka

- **Kratkoročni akcijski načrti**

- **Kratkoročni akcijski načrt** določa izredne ukrepe, ki jih je treba kratkoročno sprejeti za zmanjšanje neposrednega tveganja ali trajanja preseganja alarmnih vrednosti.
- Kjer obstaja tveganje, da bo raven onesnaževal (SO_2 , NO_2 , PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$, ozon) presegla eno ali več alarmnih vrednosti.
- V primeru ozona lahko DČ odloži pripravo pod posebnimi pogoji.

Ukrepi:

- omejitev prometa vozil, zlasti v bližini mest, kjer se zadržujejo občutljivo prebivalstvo in ranljive skupine;
- nizkocenovni ali brezplačni javni prevoz;
- prekinitev dejavnosti na gradbiščih;
- čiščenje cest;
- prilagodljivi delovni pogoji.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Direktorat za okolje

Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana

T: 01 478 82 00

E: gp.mope@gov.si

Špela Žohar

T: 01 478 7224

E: spela.zohar@gov.si

Alenka Fritzel

T: 01 478 7105

E: alenka.fritzel@gov.si

Zelenimo jutri.